

La Costera-La Canal-La Vall d'Albaida

La història amagada Mariano González

PERALES IBORRA

Façana de la Casa Diego, al carrer Motcada de Xàtiva, en una imatge del dijous. A la dreta, detall de l'escut.

LA DARRERA CASA GRAN D'UNA ÈPOCA EXTINGIDA. QUICA DIEGO

L'autor de l'article parla l'extinció de la noblesa radicada a Xàtiva i de com Francisca Martínez de Diego, «Quica» —que va faltar fa un mes— era tutora d'una història i representant, la darrera potser, d'aquella ciutat ja inexistente. La presència material, però, d'aquell temps és la seua casa del carrer Montcada.

La noblesa constituïa un estament social que va perdre els seus privilegis fa més de segle i mig. A grans trets, estava conformada per dos grups: la noblesa antiga, d'origen militar, propvenint de l'edat mitjana, i la més moderna, cortesana i urbana, sorgida dels serveis a la corona, de la judicatura o de la riquesa de la terra. En Xàtiva hi havia de les dos extraccions, i no cal dir que, en els moments oportuns, mesclaren entre elles la sang. Convé aclarir que ni tots els nobles eren rics, ni tots els rics arribaren a la meta aristocràtica, però cal dir dues coses: en les formes, en el posat i la manifestació externa no era fàcil distingir als nobles que venien de lluny dels que arribaren més tard, perquè es mimetitzaven ben aviat. Malgrat que

Detall del mirador de la Casa Diego. Al costat, la façana de la vivenda des d'una altra perspectiva.

hui en dia ser noble no comporta cap privilegi, l'aristocràcia ha mantingut una quota de fascinació entre un sector de la població que l'admira, mentre que és objecte de desdeny entre altre sector. Els historiadors ni entrem ni eixim, sinó que l'estudem en el seu context, perquè durant segles va ser protagonista.

L'extinció dels privilegis que ostentava la noblesa va produir una desbandada general de les elits dirigents de la ciutat, on ja no quedava pràcticament cap porció de pastís que repartir. Les regidories, els comissariats, les concessions administratives, els càrrecs ben remunerats estaven ja a l'abast de la nova burgesia adinerada del segle XIX. Viure en Xàtiva ja no reportava avantatges per als Cebrián, els Alarcón, els Agulló, ni cap altre llinatge que havia conduït la nau municipal i el corregiment durant segle i mig. Tots acabaren per anar-se'n a València, on les possibilitats de mantenir relacions socials beneficoses eren incomparablement majors. Tots, excepte els Diego que mai deixaren sa casa del carrer de Montcada ni balafiaren el patrimoni documental, els mobles i l'aixovar del palau. Així durant més de cinc generacions.

Ara fa un mes del traspàs d'una descendent d'aquella extinta societat xativina elegant, a la page, culta i refinada. **Francisca Martínez de Diego, Quica Diego**, per a tots, era una dona especial, alhora distingida i propera, com una *maja* de Goya, i, en la meua